

д. ю. н., доцент, Національна академія прокуратури України, начальник відділу науково-методичного забезпечення прокурорської діяльності у сфері запобігання та протидії корупції Науково-дослідного інституту

ПРЕДИКАТНИЙ ЗЛОЧИН УПОВНОВАЖЕНОЇ ОСОБИ ЯК ПІДСТАВА ЗАСТОСУВАННЯ ЩОДО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ

Ключові слова: *предикатний злочин, уповноважена особа, юридична особа, заходи кримінально-правового характеру, конвенція.*

Key words: *predicate crime, the authorized person, legal person, criminal law, convention.*

Постановка проблеми. На виконання міжнародних зобов'язань Кримінальний кодекс України (КК України) було доповнено Розділом XIV-1 «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб» [1]. Відповідні норми набрали чинності з 27 квітня 2014 р. [2]. Кримінальний процесуальний кодекс України також було доповнено нормами, що визначають процедуру застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Таким чином, упродовж більше трьох років у нашій державі мали б прийматися відповідні рішення. Однак на сьогодні немає жодного вироку щодо фізичної особи, в якому щодо юридичної особи було б застосовано заходи кримінально-правового характеру. Причиною цього, очевидно, є недоліки, що містяться у законодавстві України (як кримінальному, так і кримінальному процесуальному), які утруднюють, а іноді й унеможливають практичне застосування відповідних правових норм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У кримінально-правовій та кримінальній процесуальній літературі проблема застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру досліджувалася багатьма науковцями. Зокрема, Є. Ю. Антоновим, А. С. Беніцьким, В. К. Грищуком, О. О. Дудоровим, С. Г. Дьомінім, К. П. Задоею, О. О. Книженко, О. О. Комоско, В. М. Куцом, О. О. Михайловим, А. В. Наумовим, А. С. Нерсесяном, О. Ф. Пасекою, А. В. Савченком, І. В. Ситковським, В. С. Сотніченком, В. О. Туляковим, М. І. Хавронюком, Г. З. Яремко, А. М. Ященком та іншими дослідниками. Однак праці відповідних науковців присвячені або загальнотеоретичним питанням правової природи заходів кримінально-правового характеру, або їх співвідношенню з кримінальною відповідальністю. Таким чином, характеристика предикатного злочину уповноваженої особи юридичної особи (*уповноваженої особи*) у науковій літературі є малодослідженою.

Постановка завдання. На підставі викладеного вище, у цій статті будуть досліджуватися проблеми підстав застосування щодо юридичних осіб

заходів кримінально-правового характеру.

Виклад основного матеріалу. Квazікримінальний характер відповідальності юридичних осіб зумовлює, зокрема, встановлення зв'язку між протиправною поведінкою уповноваженої особи, притягненням її до кримінальної відповідальності та застосуванням щодо юридичною особою заходів кримінально-правового характеру. При цьому підстава кримінальної відповідальності має місце лише у діянні фізичної особи — уповноваженої особи. Що стосується юридичної особи, то як вдало зазначає О. О. Дудоров, проблема її кримінальної відповідальності не узгоджується з принципами кримінального права. Окрім того, інші елементи складу злочину (об'єктивна та суб'єктивна сторони) не мають юридичного змісту, якщо застосовувати їх до юридичних осіб [3]. Очевидно, що запровадження у кримінальне законодавство України квazікримінальної відповідальності юридичних осіб було спрямоване на гармонізацію принципів кримінального права з можливістю застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Не вдаючись у дискусію з приводу того, що слід вважати підставою кримінальної відповідальності (адже це питання є спірним у теорії кримінального права), вважаємо, що питання про підставу кримінальної відповідальності слід вести мову лише у контексті кримінальної відповідальності уповноваженої особи. Щодо юридичної особи слід вести мову про підставу застосування заходів кримінально-правового характеру, що передбачено у ст. 96-3 КК України. Таким чином, констатуємо зв'язок між підставою кримінальної відповідальності уповноваженої особи (вчинення нею суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого цим Кодексом — предикатного злочину) та підставою застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру.

Звернемо увагу на те, що частиною національного законодавства щодо застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру є міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Це Конвенція Організації Об'єднаних Націй (ООН) проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 р. [4] (ратифікована 4 лютого 2004 р. [5]), Конвенція ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 р. [6] (ратифікована 18 жовтня 2006 р. [7]), Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27 січня 1999 р. [8] (ратифікована 18 жовтня 2006 р. [9]), Конвенція Ради Європи (РЄ) про запобігання тероризму [10] (ратифікована 31 липня 2007 р. [11]), Конвенція РЄ про кіберзлочинність від 23 листопада 2001 р. [12] (ратифікована 7 вересня 2005 р. [13]), Конвенція РЄ про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму від 16 травня 2005 р. [14] (ратифікована 17 листопада 2011 р. [15]), Конвенція Організації економічної співпраці та розвитку (ОЕСР) про боротьбу з підкупом посадових осіб іноземних держав при проведенні міжнародних ділових операцій від 21 листопада 1997 р. [16], Факультативний протокол до Конвенції ООН про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і

дитячої порнографії від 1 січня 2000 р. [17] (ратифікований 3 квітня 2003 р. [18]), Конвенція РЄ про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства від 25 жовтня 2007 р. [19] (ратифікована 20 червня 2012 р. [20]), Конвенція Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я від 28 жовтня 2011 р. [21] (ратифікована 7 червня 2012 р. [22]).

У проаналізованих конвенціях рекомендовано державам-учасникам установити відповідальність за такі злочини. У Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності — за участь у серйозних злочинах, до яких причетна організована злочинна група, і за злочини, визнані такими відповідно до статей 5, 6, 8 і 23 цієї Конвенції. Відповідно до п. «б» ст. 2 цієї Конвенції серйозним злочином визнається злочин, який карається позбавленням волі на максимальний строк не менше чотирьох років або більш суворою мірою покарання. А у ст.ст. 5, 6, 8 і 23 Конвенції злочинами визнається участь в організованій злочинній групі, відмивання доходів від злочинів, корупція, перешкоджання здійсненню правосуддя [4]. У Конвенції ООН проти корупції — участь у злочинах, що визначені цією Конвенцією (підкуп національних державних посадових осіб, підкуп іноземних державних посадових осіб і посадових осіб міжурядових організацій, розкрадання посадовою особою, зловживання впливом, зловживання службовим становищем, незаконне збагачення, підкуп у приватному секторі, розкрадання, неправомірне привласнення або інше нецільове використання майна державного майна в приватному секторі, відмивання доходів, здобутих злочинним шляхом, приховування, перешкоджання здійсненню правосуддя) [6]. У Кримінальній конвенції про боротьбу з корупцією — за дачу хабара, зловживання впливом та відмивання доходів [8]. У Конвенції РЄ про запобігання тероризму — за публічне підбурювання до вчинення терористичного злочину, залучення до тероризму, навчання тероризму, супутні злочини [10]. У Конвенція РЄ про кіберзлочинність — за правопорушення проти конфіденційності, цілісності та доступності комп'ютерних даних і систем (незаконний доступ, нелегальне перехоплення, втручання у дані, втручання у систему, зловживання пристроями), правопорушення, пов'язані з комп'ютерами (підробка, пов'язана з комп'ютерами, шахрайство, пов'язане з комп'ютерами), правопорушення, пов'язані зі змістом (правопорушення, пов'язані з дитячою порнографією), правопорушення, пов'язані з порушенням авторських та суміжних прав [12]. У Конвенції РЄ про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму — за участь в організованих злочинних групах та вимаганні; тероризм, включаючи фінансування тероризму; торгівля людьми та незаконне перевезення мігрантів; сексуальна експлуатація, включаючи сексуальну експлуатацію дітей; незаконний обіг наркотичних засобів та психотропних речовин; незаконний обіг зброї; незаконний обіг крадених та інших товарів; корупція та хабарництво; шахрайство; фальшивомонетництво; виготовлення контрафактної та піратської продукції; екологічні злочини;

убивство, тяжкі тілесні ушкодження; викрадення людини, незаконне обмеження свободи та захоплення заручників; розбій чи крадіжка; контрабанда; вимагання; підробка документів; піратство; торгівля інсайдерською інформацією та маніпулювання ринком [14]. У Конвенції ОЕСР про боротьбу з підкупом посадових осіб іноземних держав при проведенні міжнародних ділових операцій — за підкуп посадової особи іноземної держави відповідно до своїх правових принципів [16]. У Факультативному протоколі до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії — за діяння у контексті торгівлі дітьми (будь-який акт або угода, внаслідок яких дитина передається будь-якою особою або будь-якою групою осіб іншій особі або групі осіб за винагороду або інше відшкодування): 1) пропозиція, передача чи отримання будь-якими засобами дитини з метою: а) сексуальної експлуатації дитини; б) передачі органів дитини за винагороду; с) використання дитини на примусових роботах; 2) неправомірне схиляння в якості посередництва до згоди на усиновлення дитини з порушенням застосовних міжнародно-правових актів щодо усиновлення; б) пропозиція, отримання, передача чи надання дитини для цілей дитячої проституції (використання дитини у діяльності сексуального характеру за винагороду або будь-яку іншу форму відшкодування); с) виробництво, розподіл, розповсюдження, імпорт, експорт, пропозиція, продаж або зберігання у вищезазначених цілях дитячої порнографії, визначеної у ст. 2. Відповідно до цієї конвенції Державо-учасниця повинна передбачити відповідальність за такі правопорушення: сексуальне насильство, правопорушення, що стосуються дитячої проституції, правопорушення, що стосуються дитячої порнографії, правопорушення, що стосуються участі дитини в порнографічних виставах, розбещення дітей, домагання дитини для сексуальних цілей [17]. У Конвенції РЄ про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я — за умисно скоєне постачання або пропозицію стосовно постачання, у тому числі посередництво, торгівлю, у тому числі зберігання на складі, імпорту та експорту підробленої медичної продукції, активних речовин, ексципієнтів, частин, матеріалів та аксесуарів, умисно скоєне створення підроблених документів або підроблення документів, підроблення документів, виготовлення, зберігання на складі для постачання, імпорт, експорт, постачання, пропозиція стосовно постачання або розміщення на ринку: і) лікарських препаратів без дозволу у випадках, коли такий дозвіл вимагається відповідно до національного законодавства Сторони, або ii) пристроїв медичного призначення без дотримання вимог відповідності у випадках, коли така відповідність вимагається за національним законодавством Сторони; б) комерційне використання автентичних документів поза їхнім використанням за призначенням у рамках законного ланцюжка постачання медичного продукту, визначеного національним законодавством Сторони [21].

У КК України міститься вичерпний перелік злочинів, вчинення яких уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи є підставою

застосування заходів кримінально-правового характеру щодо останньої. До них належить: легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209), використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (ст. 306), підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (чч. 1, 2 ст. 368-3), підкуп особи, яка надає публічні послуги (чч. 1, 2 ст. 368-4), пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369), зловживання впливом (ст. 369-2) — *пп. 1, 2 ч. 1 ст. 96-3 КК України*; терористичний акт (ст. 258), втягнення у вчинення терористичного акту (ст. 258-1), публічні заклики до вчинення терористичного акту (ст. 258-2), створення терористичної групи чи терористичної організації (ст. 258-3), сприяння вчиненню терористичного акту (ст. 258-4), фінансування тероризму (ст. 258-5) — *п. 3 ч. 1 ст. 96-3 КК України*; дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади (ст. 109), посягання на територіальну цілісність і недоторканність України (ст. 110), диверсія (ст. 113), незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст. 146), захоплення заручників (ст. 147), порушення порядку фінансування політичної партії, передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму (чч. 2-4 ст. 159-1), підкуп виборця, учасника референдуму (ст. 160), створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (ст. 260), викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ст. 262), пропаганда війни (ст. 436), планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни (ст. 437), порушення законів та звичаїв війни (ст. 438), геноцид (ст. 442), злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист (ст. 444), найманство (ст. 447) — *п. 4 ч. 1 ст. 96-3 КК України*.

Порівнявши перелік злочинів, які є підставою застосування щодо юридичної особи заходів кримінально-правового характеру, а також тих злочинів, за вчинення яких уповноваженою особою щодо юридичної особи може застосовуватися ліквідація як захід кримінально-правового характеру, вбачається, що він є різним. Так, відповідно до ст. 96-9 КК України ліквідація може застосовуватися до юридичної особи за вчинення її уповноваженою особою злочину, передбаченого ст. 436-2 «Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів» КК України, у той час як у переліку злочинів, що є підставою застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру (п. 4 ч. 1 ст. 96-3 цього Кодексу) цей злочин не передбачений. Очевидно, що за наявності такої колізії слід надавати перевагу нормі, що визначає загальні підстави застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. А тому очевидно, що за вчинення злочину, передбаченого ст. 436-2 КК України,

ліквідація як захід кримінально-правового характеру застосовуватися не може.

Проаналізувавши перелік предикатних злочинів, передбачених у ст. 96-3 КК України, вбачається, що законодавець України більшою мірою імплементував положення зазначених вище міжнародних документів та передбачив у переліках злочинів, учинених уповноваженою особою, ті з них, що й рекомендовані ратифікованими конвенціями. У теорії кримінального права України науковці формулюють різні переліки злочинів, за вчинення яких уповноваженою особою до відповідальності повинні притягатися юридичні особи [23, с. 135–136; 24, с. 119–120]. В. С. Сотніченко вважає невиваженими «теоретичні спроби визначити окремих сегмент кримінально-караних діянь, що матимуть наслідком кримінальну відповідальність юридичних осіб», оскільки проблемним є вибір критеріїв такого виокремлення, а тому, на думку цього дослідника, можна «обійтися без законодавчого визначення вичерпного переліку кримінальних правопорушень, за вчинення яких наставала б така відповідальність» [25, с. 169].

Погодилося з останнім підходом частково. На нашу думку, у КК України важливо передбачити той перелік злочинів, учинених уповноваженою особою, які є підставою застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Адже сформулювати загальну підставу їх застосування у цьому Кодексі буде надзвичайно складно. Окрім того, використання вичерпних переліків такого виду не є новелою для КК України. Досить пригадати вичерпні переліки, вміщені у ч. 2 ст. 22, ч. 1 ст. 96-1. В. С. Сотніченко правий у тому, що законодавець повинен визначити чіткі критерії, з урахуванням яких він включатиме той чи інший злочин у перелік злочинів, вчинених уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи. Одним з таких критеріїв може стати необхідність імплементации положень міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Звісно, це можуть бути й інші критерії, які доцільно обговорити у широких наукових колах.

Проаналізувавши перелік злочинів, вчинення яких уповноваженою особою є підставою застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за КК України, можна зробити висновок, що законодавець чітких критеріїв не дотримувався. Більше того, виокремлюючи відповідні злочини, у ст. 96-3 КК України, було використано, очевидно, кілька критеріїв, які відчуваються інтуїтивно, однак виявити справжній намір законодавця у цій частині неможливо. Пояснювальні записки до проектів Законів України, якими було запроваджено можливість застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру, не містять обґрунтування того, чому вчинення уповноваженою особою саме цих злочинів є підставою застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. З одного боку, він намагався послуговуватися чинними міжнародними договорами, які передбачають Державам-учасницям запровадити у національному законодавстві

відповідальність юридичних осіб. Адже у переліку злочинів, передбачених у ст. 96-3 КК України, містяться т. зв. конвенційні злочини (п.п. 1, 3 ч. 1). Однак бачимо у ньому злочини, які не визначені у міжнародних документах (наприклад, викрадення людини, захоплення заручників, підкуп виборця, учасника референдуму), при вчиненні яких існує мізерна ймовірність того, що злочин буде вчинено уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи. Навпаки, на нашу думку, існує висока вірогідність того, що такий злочин, як торгівля людьми (ст. 149 КК України) може бути вчинений саме в такому випадку. Однак серед злочинів у ст. 96-3 цього Кодексу відповідний злочин не названий. Таким чином, можна зробити висновок, що перелік злочинів, за вчинення яких уповноваженою особою щодо юридичної особи можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру, є штучним. Їх виокремлення у ст. 96-3 КК України не підпорядковано єдиному критерію. А тому перелік таких злочинів може з часом змінюватися. Зокрема, це мало місце у процесі поточної правотворчості [1; 2].

На нашу думку, як було зазначено вище, перелік злочинів, передбачених у ст. 96-3 КК України, доцільно привести, насамперед, у відповідність з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Зокрема, з корупційних злочинів, які визначені такими в «антикорупційних конвенціях», далеко не всі передбачені у ст. 96-3 цього Кодексу. Звісно, будь-яка держава залежно від соціально-політично ситуації має сама вирішувати, які злочини доцільно включати у відповідний перелік. Наприклад, для України на сьогодні актуалізувалося реагування держави на вчинення злочинів проти основ національної безпеки, а тому не дивно, що окремі з них названо у п. 4 ч. 1 ст. 96-3 КК України. Однак дивною виглядає відсутність серед переліку таких злочинів фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України (ст. 110-2 КК України). Адже ймовірність учинення цього злочину фізичною особою від імені та в інтересах юридичної особи є досить таки високою. Окрім того, інші злочини, що полягають у фінансуванні протиправної діяльності у цьому переліку передбачені. Вважаємо, що рішення про визнання злочину, вчиненого фізичною особою від імені та в інтересах юридичної особи, має бути виваженим та обґрунтованим.

У більшості вказаних вище Конвенціях втілено таку модель відповідальності юридичних осіб, як розширена ідентифікаційна модель, відповідно до якої відповідальність юридичної особи настає внаслідок нездатності керівництва здійснювати нагляд щодо своїх працівників [23, с. 24]. Вона закріплена у Кримінальній конвенції про боротьбу з корупцією [8], Конвенції РЄ про кіберзлочинність [12], Конвенція РЄ про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму [14], Конвенція РЄ про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства [19], Конвенція РЄ про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я [26].

Відповідна модель відповідальності юридичних осіб передбачена і в КК України. Так, у п. 2 ч. 1 ст. 96-3 цього Кодексу встановлено, що підставою застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру є незабезпечення виконання покладених на її уповноважену особу законом або установчими документами юридичної особи обов'язків щодо вжиття заходів із запобігання корупції, що призвело до вчинення будь-якого із злочинів, передбачених у ст.ст. 209 і 306, чч. 1, 2 ст. 368-3, чч. 1, 2 ст. 368-4, ст.ст. 369 і 369-2 КК України. Звернемо увагу на колізію між цим нормативним положенням та Законом України «Про запобігання корупції» [27], а також приміткою ст. 56 КК України. Так, у п. 2 ч. 1 ст. 96-3 цього Кодексу йдеться про незабезпечення виконання покладених на її уповноважену особу законом або установчими документами юридичної особи обов'язків щодо вжиття заходів із запобігання корупції. А це, відповідно повинно спричинити вчинення особою певного корупційного злочину. Однак з аналізу Закону України «Про запобігання корупції» [27], примітки ст. 45 КК України вбачається, що злочини, передбачені ст.ст. 209 та 306 цього Кодексу, не є корупційними. На нашу думку, враховуючи положення проаналізованих міжнародних договорів, з боку уповноваженої особи повинні вживатися заходи з достатнього нагляду та контролю в юридичній особі, а не лише заходи із запобігання корупції. Відтак у п. 2 ч. 1 ст. 96-3 КК України доцільно передбачити, що підставою застосування щодо юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є незабезпечення виконання покладених на її уповноважену особу законом або установчими документами юридичної особи обов'язків щодо вжиття належних заходів нагляду та контролю, що призвело до вчинення будь-якого із злочинів, передбачених у пп. 1–4 ч. 1 ст. 96-3 цього Кодексу.

Окремі названі вище Конвенції містять положення, що фізична особа, яка вчиняє злочин в інтересах юридичної особи, може виконувати при цьому різні ролі. Наприклад, у Конвенції РЄ про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму, передбачено, що відповідальність юридичної особи не виключає кримінального переслідування *фізичних осіб, які є виконавцями, підмовниками або співучасниками злочинів* [9]. Як встановлено у ст. 96-3 КК України, злочин, що є підставою застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру, повинен бути *вчинений* уповноваженою особою. Відповідне формулювання може зумовити його різні тлумачення, одне з яких — визнання уповноваженою особою лише виконавця (співвиконавця) відповідного злочину. Однак з такою інтерпретацією погодитися складно. У ст. 2 Закону України «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень» від 11 червня 2009 року, який втратив чинність, передбачалося, що юридична особа несе відповідальність, встановлену цим Законом, за вчинення від її імені та в її інтересах керівником такої юридичної особи, її засновником, учасником чи іншою уповноваженою особою самостійно або у співучасті будь-якого із злочинів, визначених у цій статті [31].

Ураховуючи рекомендації міжнародних документів, вважаємо за доцільне передбачити у примітці 1 ст. 96-3 КК України положення, відповідно до якого уповноважена особа може брати участь у вчиненні злочину, виконуючи різні функції: бути співучасником будь-якого виду (виконавцем (співвиконавцем), організатором, підбурювачем або пособником). Окрім того, у цій же примітці слід вказати, що злочин, вчинений уповноваженою особою, може бути як закінченим, так і незакінченим (тобто, перерваним на стадіях готування або замаху). З формулювання ст. 96-3 КК України однозначної відповіді щодо цього питання дати неможливо.

Висновки. Таким чином, у результаті проведеного дослідження констатовано зв'язок між підставою кримінальної відповідальності уповноваженої особи (вчинення нею суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого КК України — предикатного злочину) та підставою застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Зроблено такі загальні висновки:

1) у КК України важливо передбачити той перелік злочинів, учинених уповноваженою особою, які є підставою застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру;

2) наявний перелік злочинів, за вчинення яких уповноваженою особою щодо юридичної особи можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру, є штучним;

3) перелік злочинів, передбачених у ст. 96-3 КК України, доцільно привести, насамперед, у відповідність з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

4) у п. 2 ч. 1 ст. 96-3 КК України доцільно передбачити, що підставою застосування щодо юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є незабезпечення виконання покладених на її уповноважену особу законом або установчими документами юридичної особи обов'язків щодо вжиття належних заходів нагляду та контролю, що призвело до вчинення будь-якого із злочинів, передбачених у пп. 1–4 ч. 1 ст. 96-3 цього Кодексу;

5) у примітці 1 ст. 96-3 КК України слід передбачити, що уповноважена особа може брати участь у вчиненні злочину, виконуючи різні функції: бути співучасником будь-якого виду (виконавцем (співвиконавцем), організатором, підбурювачем або пособником). Окрім того, у цій же примітці слід вказати, що злочин, вчинений уповноваженою особою, може бути як закінченим, так і незакінченим (тобто, перерваним на стадіях готування або замаху).

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб [Електронний ресурс] : Закон України від 23 травня 2013 р. № 314-VII. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/314-18/paran6#n62>.

2. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України [Електронний ресурс] : Закон України від 15 квітня 2014 р. № 1207-VII. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1207-18/page>

3. Дудоров О. Проблеми юридичної особи як суб'єкта злочину та її вирішення у проектах КК / О. Дудоров // Вісник Академії правових наук України. — 1999. — Вип. № 2 (17). — С. 133–142.

4. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності: від 15 листопада 2000 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_789

5. Про ратифікацію Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності та протоколів, що її доповнюють (Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї і Протоколу проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітря) [Електронний ресурс] : Закон України від 4 лютого 2004 р. № 1433-IV. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1433-15>

6. Конвенція ООН проти корупції: від 31 жовтня 2003 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_c16/print1490177579980866

7. Про ратифікацію Конвенції ООН проти корупції [Електронний ресурс] : Закон України від 18 жовтня 2006 р. № 251-V. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/251-16>

8. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією: від 27 січня 1999 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_101

9. Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією [Електронний ресурс] : Закон України від 18 жовтня 2006 р. № 252-V. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/252-16>

10. Конвенція РЄ про запобігання тероризму: від 16 травня 2005 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_712

11. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму [Електронний ресурс] : Закон України від 18 жовтня 2006 р. № 252-V. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/54-16>

12. Конвенція РЄ про кіберзлочинність: від 21 листопада 2001 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_575

13. Про ратифікацію Конвенції про кіберзлочинність [Електронний ресурс] : Закон України від 7 вересня 2005 р. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2824-15>

14. Конвенція РЄ про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму: від 16 травня 2005 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_948

15. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук,

арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму [Електронний ресурс] : Закон України від 17 листопада 2011 р. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2698-17>

16. Конвенція ОЕСР про боротьбу з підкупом посадових осіб іноземних держав при проведенні міжнародних ділових операцій: від 21 листопада 1997 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_154

17. Факультативний протокол до Конвенції ООН про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії: від 1 січня 2000 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_160

18. Про ратифікацію Факультативного протоколу до Конвенції про права дитини щодо процедури повідомлень [Електронний ресурс] : Закон України від 3 квітня 2003 р. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1026-19>

19. Конвенція РЄ про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства: від 25 жовтня 2007 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_927

20. Про ратифікацію Конвенції РЄ про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства [Електронний ресурс] : Закон України від 20 червня 2012 р. № 4988-VI. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4988-17>

21. Конвенція РЄ про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я: від 28 жовтня 2011 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_a91

22. Про ратифікацію Конвенції РЄ про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я [Електронний ресурс] : Закон України від 7 червня 2012 р. № 4908-VI. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4908-17/paran2#n2>

23. **Михайлов О. О.** Юридична особа як суб'єкт злочину: іноземний досвід та перспективи його застосування в Україні : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / О. О. Михайлов. — Київ, 2008. — 190 с.

24. **Пасека О. Ф.** Кримінальна відповідальність ЮО: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / О. Ф. Пасека. — Львів, 2010. — 235 с.

25. **Сотніченко В. С.** Юридична особа як суб'єкт кримінальної відповідальності : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Сотніченко В. С. — Київ, 2013. — 201 с.

26. Ответственность юридических лиц за коррупцию в странах Восточной Европы и Центральной Азии. — ОЭСР, 2011. — 95 с.

27. Про запобігання корупції [Електронний ресурс] : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

28. Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних

правопорушень [Електронний ресурс] : Закон України від 11 червня 2009 року № 1507-VI. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1507-17>

Анотація

У статті розглядається питання предикатних злочинів, учинених уповноваженою особою, які і підставою застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Зроблено висновок, що у КК України доцільно передбачити такий перелік предикатних злочинів, а наявний перелік є штучним, оскільки виокремлюється з урахуванням різних критеріїв. Запропоновано окремі зміни до кримінального законодавства, спрямовані на покращення законодавчого визначення підстав застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру.

Annotation

The article discusses predicate offenses committed by the authorized person that basis and legal persons of measures criminal law. It is concluded that the Criminal Code of Ukraine should include a list of predicate offenses and the list is available artificial, as singled out according to different criteria. A separate amendments to criminal legislation aimed at improving the legal definition of the grounds that legal persons actions criminal law.